

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.937

Ірина Андрейкова

Одеський національний політехнічний університет

ORCID ID 0000-0002-3409-2383

DOI 10.24139/2312-5993/2019.02/003-013

РОЗВИТОК ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ОСОБИСТОСТІ Й ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У статті відзеркалено досвід організації науково-методичної роботи кафедри іноземних мов політехнічного університету в площині опанування викладачами нових європейських цінностей, упровадження ідей іншомовної та полікультурної освіти. Висвітлено специфіку методичних заходів, які розкривають нові функції викладача іноземної мови як взірця педагогічного спілкування й міжкультурної комунікації. З огляду на пріоритети сучасної європейської мовної політики та перспективи подальшого розвитку іншомовної освіти розкрито провідні вимоги до професіоналізму особистості й діяльності викладача іноземної мови політехнічного університету. У контексті сучасних концептуальних підходів обґрунтовано специфіку ролі викладача іноземної мови як організатора міжкультурної комунікації та менеджера іншомовної освіти у вищій школі.

Ключові слова: навчання іноземної мови професійного спрямування, викладач іноземної мови, науково-методична робота кафедри, педагогічний професіоналізм, педагогічне мовлення викладача іноземної мови, іншомовна освіта в політехнічному університеті, міжкультурна комунікація.

Постановка проблеми. Вхідження України до Болонського процесу, підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом і пов'язане з цим все більш тісне міжнародне співробітництво вимагають глибокого переосмислення процесу та пошуку нових стратегічних напрямів розвитку іншомовної освіти у вищій школі (Сухих, 2007). Згідно з провідними документами європейської мовної та освітньої політики («Білінгвальна освіта: основні стратегічні завдання», «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання», «Європейський мовний портфель») проблема становлення, формування й розвитку педагогічного професіоналізму викладача іноземної мови значно актуалізувалася після відкриття європейського освітнього простору. Зумовлено це тим, що Рада Європи в контексті динаміки розвитку Болонського процесу зосередила свої зусилля на консолідації країн Західної, Центральної та Східної Європи щодо формування спільних підходів до європейського стандарту загальної, мовної та іншомовної освіти (Ніколаєва, 2005). При цьому, у зв'язку зі створенням глобального ринку праці та відкриттям єдиного європейського освітньо-наукового простору, розробка відповідних нормативних актів, які

забезпечуватимуть не тільки академічне визнання дипломів і ступенів, а й визнання професійної придатності їх власників, особливе значення приділяється формуванню особистості викладача-європейця, який може працювати в нових міжнародних, політичних та економічних умовах, а також у різних педагогічних системах, незалежно від рівня їх традиційності чи інноваційності (Schroder, 2011).

Суттєво й те, що Рада Європи на підставі залучення висококомпетентних європейських дослідників-лінгводидактів підготувала документи, у яких:

– упорядковано рекомендації щодо методичної підготовки фахівців з іноземної мови згідно зі спеціалізацією: навчання дошкільнят, молодших школярів, учнів старшої школи, дорослих (за професійним спрямуванням) «Facing the Future Language Educators across Europe» (2003 p.);

– описано вимоги до підготовки вчителя іноземної мови «European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference» (2004 p.);

– визначено необхідність розробки нових програм з іноземної мови з урахуванням рівня кваліфікації «Thematic Network Project in the Area of Languages III. Final Report» (2006 p.);

– сформульовано рекомендації з навчання філологів професійно орієнтованого іншомовного мовлення «The European Language Portfolio for Adults» (2007 p.);

– окреслено групи дескрипторів іноземних професійно орієнтованих мовних та міжкультурних умінь і компетенцій фахівців з іноземної мови «An Erasmus Multilateral Project for the development of sets of descriptors for language and intercultural skills and competences related to situations of professional language use» (2008 p.)

Серед означених вище документів особливий інтерес викликає документ під назвою «European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference» (2004 p.), у якому визначені європейські вимоги до підготовки фахівців з іноземної мови XXI ст. У цьому документі розглядається 40 ключових питань стосовно професійно-педагогічної підготовки та вдосконалення педагогічної майстерності сучасного викладача іноземної мови, як упродовж навчання в університеті, так і на курсах підвищення кваліфікації, зокрема, з метою викладання іноземної мови професійного спрямування дорослим у закладах вищої освіти.

Аналіз актуальних досліджень. З огляду на нові європейські пріоритети, у центр уваги вчених-лінгводидактів та практиків входять такі питання: розробка загальнокваліфікаційних вимог до теоретичної та практичної підготовки фахівців-професіоналів у галузі сучасної іншомовної освіти (С. Ніколаєва), професіограм вчителя і викладача іноземної мови і літератури (В. Молчановський, Р. Немов, С. Шатілов); визначення провідних тенденцій розвитку іншомовної педагогічної освіти в країнах Європейського

Союзу та США (В. Гаманюк, О. Кузнецова); аналіз сучасних моделей організації професійно-педагогічної підготовки вчителів іноземних мов і літератур (О. Бігич, О. Сірих); пошук та обґрунтування нових технологій іншомовної й фахової освіти викладачів іноземних мов у різних типах закладів вищої освіти в умовах ступеневої освіти (Л. Голубенко, Н. Колесниченко); удосконалення соціокультурної, іншомовної комунікативної, лінгводидактичної, методичної, психологічної, професійно-педагогічної підготовки викладача іноземної мови закладу вищої освіти (Т. Коноваленко, О. Сухих, О. Мисечко); розвиток провідних складових його професійної компетентності (В. Баркасі, Є. Бугреєва) й культури (Я. Черньонков), ефективного педагогічного іміджу (В. Ісаченко), стилю педагогічного спілкування (А. Карпова, С. Рябушко) та педагогічної майстерності й творчого потенціалу (С. Хмельковська) тощо.

Натомість, проблемі особистісно-професійного розвитку викладачів іноземної мови технічного закладу вищої освіти у процесі вдосконалення форм і методів їхньої науково-методичної роботи присвячено лише поодинокі публікації, що вказує на новизну й недостатню теоретичну розробленість порушеної проблеми.

Метою поданої статті є висвітлення залежностей розвитку професіоналізму особистості та діяльності викладачів іноземної мови у процесі інноватизації форм і методів організації їхньої науково-методичної роботи в політехнічному університеті.

Методи дослідження. У процесі реалізації означеної мети використано комплекс методів науково-педагогічного дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація наукової та навчально-методичної літератури для вияву особливостей розвитку педагогічного професіоналізму викладача іноземної мови; вивчення, порівняння та узагальнення інноваційно-педагогічного досвіду зарубіжних та вітчизняних університетів з удосконалення форм і методів організації науково-методичної роботи викладачів; проектування моделей післядипломної підготовки викладачів іноземної мови з розвитку професіоналізму їх особистості й діяльності; емпіричні – діагностичні (анкетування, інтерв'ювання), обсерваційні (пряме, побічне, включене спостереження, безпосереднє й опосередковане), прогностичні (узагальнення незалежних характеристик, екстраполяція, шкалування, ранжування) для вияву динаміки розвитку професіоналізму особистості й діяльності викладачів іноземної мови у процесі інноватизації їхньої науково-методичної роботи в політехнічному університеті.

Виклад основного матеріалу. У змінених соціокультурних умовах, спричинених добою європейської освітньої інтеграції та відкриттям європейського науково-освітнього простору вищої школи, сучасне суспільство висуває високі вимоги до практичного володіння іноземними мовами всіма його членами. Через це сучасні викладачі іноземної мови повинні бути

справжніми професіоналами у сфері іншомовної освіти (Махінов, 2013, с. 147). Натомість, виходячи з аналізу реальної практики організації іншомовної освіти в різних типах закладів вищої освіти, науковці, звернувши увагу на той факт, що, незважаючи на досить високий рівень володіння випускниками спеціалізованих факультетів іноземною мовою, вони, займаючи посади викладачів іноземної мови, відчувають певні труднощі:

– у мовному оформленні комунікативних ситуацій практичних занять з іноземної мови, які вимагають гнучкого володіння різними техніками вербальної комунікації (викладач – студент, який вивчає іноземну мову; викладач – студентська група);

– у вживанні в педагогічному мовленні різноманітних, але не досить адекватних комунікативних формул, які стимулюють мотивацію студентів до пізнавальної та іншомовної мовленнєвої діяльності (Christ, 2007, с. 89).

Одноманітність мови викладача іноземної мови, перевага критичних висловлювань над зауваженнями, які містять схвалення й заохочення, тенденція до формального, а не особистісно зорієнтованого спілкування зі студентами, наголошують науковці, призводить до того, що в академічній студентській групі не створюється сприятливий морально-психологічний клімат, який сприяє розвитку культури іншомовного спілкування, підвищенню інтересу до вивчення іноземної мови професійного спрямування (Томаєва, 2003, с. 49). Тому вдосконалення педагогічного мовлення викладачів в ході проведення практичних занять з іноземної мови є одним із найважливіших ресурсів на шляху набуття ними педагогічного професіоналізму, оскільки характер діалогічної взаємодії між провідними учасниками іншомовної освіти є вирішальним фактором успіху студентів у навчальному процесі.

Ураховуючи потенціал технології навчання педагогічної комунікації, розробленої З. Томаєвою, на кафедрі іноземних мов Одеського національного політехнічного університету в межах організації науково-методичної роботи викладачів іноземної мови були проведені засідання з метою опанування ними способами коректної педагогічної комунікації зі студентами шляхом поєднання форм умовної та реальної ситуацій педагогічного спілкування, тренінгу способів їх особистісної орієнтації в комунікативному просторі «віртуального заняття» і варіативного використання засвоєних комунікативних формул як умови успішної реалізації необхідних професійно-педагогічних завдань. Використання умовних і реальних комунікативних вправ, що відображають поведінку викладача в ситуаціях, пов'язаних з організацією та проведенням занять з іноземної мови, сприяло усвідомленню суб'єктами іншомовної освіти норм і правил мовної поведінки, а також оволодінню етикетом у сфері педагогічної та міжкультурної комунікації (Томаєва, 2003, с. 134).

Крім того, ураховуючи перспективи розширення академічної мобільності студентів та викладачів політехнічного університету, у межах організації науково-методичної роботи кафедри іноземних мов долалося хибне уявлення, що володіння іноземною мовою автоматично забезпечує їх професійне спілкування із зарубіжними колегами, через що немає необхідності в цілеспрямованому навчанні цього аспекту мовленнєвої діяльності. При цьому організатори методичних засідань виходили з настанови, що оскільки здатність працювати з науковим текстом за фахом і обговорювати проблеми в галузі навчання іноземних мов набувається у відповідній діяльності, то саме вона і повинна бути спеціально організованою у процесі підвищення кваліфікації викладачів іноземної мови. Володіння іншомовним професійним мовленням у галузі викладання іноземної мови, зміст якого відображають психолого-педагогічні та дидактико-методичні питання, характеризується термінологічною коректністю, самостійністю й змістовністю висловлювання. Це складає невід'ємний компонент професіоналізму викладача іноземної мови, оснащуючи його додатковим інструментом професійного самовдосконалення через:

- знання професійної (педагогічної, психологічної, соціологічної, філологічної та методичної) термінології;
- здатність вільно розуміти автентичну іншомовну літературу в сферах професійно-педагогічного та науково-дослідного спілкування;
- уміння здійснювати узагальнення, опис та порівняння вітчизняного й зарубіжного інноваційно-педагогічного досвіду засобами іноземної мови;
- можливість активної участі в професійних дискусіях з актуальної науково-методичної проблематики, питань розвитку та оновлення технологій іншомовної освіти у закладах вищої освіти (Махінов, 2013, с. 57).

Цілеспрямоване вивчення іноземної мови, а то і кількох мов, має стати пріоритетом розвитку не тільки шкільної, але й вищої освіти в Україні (Ніколаєва, 2007). Нова парадигма вищої лінгвістичної освіти зумовила необхідність професійної підготовки фахівця нової формації – викладача іноземних мов і культур як фахівця-професіонала в сфері міжкультурної комунікації (Shupre, 2017). При цьому, володіння іноземною мовою розглядається як інструмент передачі думок, інформації та налагодження ефективної комунікації, а також як важливий елемент інтелектуального розвитку людини, її світосприйняття і самовираження (Wright, 2008). З огляду на тенденції глобалізації та інтеграції у світі перед сферою вищої освіти постає завдання поширення ідей полікультурної освіти, яка забезпечує досягнення взаєморозуміння, безконфліктного існування представників різних культур, визнання рівноцінності та рівноправ'я усіх етнічних і соціальних груп, формує повагу до розмаїття інших культур та їх представників і розуміння єдиного світу (Цокур, 2012, с. 78).

Через це декілька методичних засідань було присвячено всебічному аналізу складових лінгводидактичної підготовки сучасного викладача іноземної мови політехнічного університету як основного чинника розвитку професіоналізму його діяльності й особистості. Особлива увага зверталася на сутність індивідуального методичного кредо викладача іноземної мови як організатора і лідера іншомовної освіти, його вплив на здатність самостійно ставити і конструктивно вирішувати численні проблеми навчального процесу, приймати найефективніші рішення в кожній конкретній педагогічній ситуації.

Розглядаючи педагогічний імідж викладача іноземної мови і культури як фахівця-професіонала нового типу, нам імпонувала ідея доповнення змісту науково-методичної роботи кафедри іноземних мов шляхом інтеграції комунікативного, соціокультурного та технологічного аспектів (Rozhelyuk, 2017). Зокрема, зміст соціокультурної компетенції викладача іноземної мови і культури передбачає врахування таких параметрів: етнокультурних – для організації розуміння «інакшості» (способу життя, норм і правил спілкування) і формування толерантності; міжкультурних – для зіставлення культурних фактів і смислів, необхідних у процесі міжкультурної комунікації; кросскультурних – для виявлення і розуміння в окремих країнах і регіонах світу тенденцій переважання і розвитку тих чи інших культурних цінностей (гендерних відносин, демократичності, соціальної ініціативності, консолідації тощо).

У зв'язку з цим, соціокультурна спрямованість лінгводидактичної перепідготовки викладача іноземних мов і культур у межах організації науково-методичної роботи кафедри стала характеризуватися єдністю двох складових:

– прагматичної, представленої системою установок, реалізованих за допомогою певного складу мовних інтенцій;

– інтеракційної, представленої правилами, нормами та ритуалами іншомовного спілкування, які необхідно знати, розуміти і враховувати у процесі міжкультурної комунікації і, відповідно, упродовж професійного самовдосконалення викладачів іноземних мов і культур.

Як наслідок, кваліфікаційна характеристика викладача іноземних мов і культур доповнилася його новими професійними функціями – ретранслятора культурних фактів та інтерпретатора культурних цінностей і культурного сенсу, досліджуваних у контексті сучасних мов і культур. Тому компетентнісний склад моделі професіоналізму діяльності та особистості викладача іноземних мов і культур включає:

– професійне володіння поняттями й закономірностями лінгводидактики на рівні професійного дискурсу, що передбачає вміння формулювати мету, вибирати та обґрунтовувати стратегії навчання, адекватні засоби і технології;

– професійні вміння розробки і створення навчальних матеріалів, їх інтеграції в процес діяльності учнів, необхідних і достатніх для засвоєння та застосування в соціальній взаємодії; створення навчальних матеріалів, що припускають вибір, комбінування і використання автентичних текстів, а також перетворення одиниць мовлення та одиниць комунікації з дидактичною і комунікативною метою;

– професійні навички менеджменту навчальної діяльності в режимах викладач – студент, студент – студент, студент – матеріал; використання значного складу когнітивних, організаційних і управлінських дій (забезпечення оптимального рівня абстракції у використанні закономірностей мови і культури, застосування засобів організації когнітивної уваги, надання індивідуальної допомоги, коригування тощо);

– лінгвокогнітивні вміння (виділяти одиниці мови, їх ознаки як об'єктів когнітивної уваги студентів у процесі текстової діяльності та соціокультурної взаємодії);

– навички посередника й інтерпретатора соціокультурної інформації (оперування культурними фактами, виявлення культурного сенсу; вилучення соціокультурних маркерів з автентичних текстів і їх використання з метою навчання іноземної мови та культури; використання прагматичних установок відповідно до типології мовних актів і мовних інтенцій);

– уміння організації соціальної взаємодії в умовах середовища штучного білінгвізму, будування та оновлення когнітивних і комунікативних стратегій у різних умовах навчання іноземним мовам і культурам;

– творчі та рефлексивні вміння, пов'язані з аналізом, проектуванням і вдосконаленням процесу навчання іноземним мовам і власної діяльності.

Технологічний аспект професійної лінгводидактичної перепідготовки сучасного викладача як носія іноземної мови і культури постає як певний простір його альтернативних можливостей (Махінов, 2013, с. 231). Це передбачає варіативність засобів, прийомів і методів з урахуванням когнітивних особливостей діяльності (когнітивних дій і когнітивних стилів) і когнітивних характеристик мовних, лінгводидактичних та електронних засобів, що використовуються в навчанні іноземних мов і культур. Означений аспект професійної лінгводидактичної перепідготовки викладача іноземних мов і культур надає досить широкий простір для його творчої діяльності, яка не має меж, оскільки з розвитком людської цивілізації, засобів масової інформації, інформатики, електроніки та вдосконаленням форм соціальної взаємодії (соціотехніки), вона буде безперервно видозмінюватися.

Отже, обговорюючи на методичних засіданнях актуальні питання іншомовної освіти XXI століття, члени кафедри іноземних мов дотримувалися єдиної думки, що її сучасні завдання під силу конструктивно розв'язати лише високопрофесійному викладачеві іноземної мови, який володіє творчим потенціалом, інтегрує в собі духовно-моральну, естетичну та

інтелектуально-мовленнєву культуру, здатний до саморозвитку та самовдосконалення, створення і передачі нових соціокультурних цінностей. При цьому, з урахуванням зміни ідеалу освіти (від «людини освіченої», яка засвоїла й використовує досягнення соціуму, до «людини культури», яка поєднує у своїй свідомості різні культури, орієнтована на іншу, схильну до діалогу з нею, людину), професійно важливими рисами викладача іноземної мови політехнічного університету є здатність яскраво і переконливо висловлювати почуття та ставлення, вміло поєднувати в своєму мисленні і поведінці образне й логічне для залучення студентів до багатств інших культур, а також педагогічний артистизм, що сприяє готовності до полікультурного діалогу.

Таблиця 1

Динаміка розвитку професіоналізму особистості й діяльності викладачів іноземних мов в умовах традиційної та інноваційної систем організації їхньої науково-методичної роботи в політехнічному університеті

Діагностичні зрізи	Рівні професіоналізму особистості й діяльності викладачів іноземних мов (у %)				
	Високий	Достатній	Середній	Низький	Початковий
Попередній (Т)	-	18	32	27	23
Проміжний (Т)	-	18	34	30	18
Прикінцевий (І)	37	34	29	-	-

Умовні позначки: Т – традиційна система організації науково-методичної роботи;
І – інноваційна система організації науково-методичної роботи.

Як видно з табл. 1, у процесі проведення емпіричного дослідження на базі Одеського національного політехнічного університету було зафіксовано, що висвітлена вище інноваційна система організації науково-методичної роботи кафедри іноземних мов дозволяє суттєво підвищити професіоналізм особистості й діяльності викладачів іноземних мов, оскільки він на етапі прикінцевого зрізу виявився на високому рівні – у 37 %, достатньому рівні – у 34 %, середньому рівні – у 29 % з їх числа, минаючи низький та початковий рівні. На відміну від цього, при традиційному підході до організації науково-методичної роботи кафедри іноземних мов з року в рік майже не спостерігається будь-яка відчутна динаміка розвитку професіоналізму особистості й діяльності викладачів іноземних мов, оскільки на етапі попереднього та проміжного зрізів він виявився переважно на початковому рівні – у 18–23 %, низькому рівні – у 27–30 %, середньому рівні – у 32–34 %, достатньому рівні – у 18 % з їх числа, минаючи високий рівень.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Досвід організації науково-методичної роботи на кафедрі іноземних мов Одеського національного політехнічного університету доводить, що сьогодні внаслідок заміни інформаційно-репродуктивного навчання іноземних мов на активно-творче потрібні артистичні викладачі іноземної мови як професіонали-

натхненники і новатори-організатори системи ішомовної освіти, які володіють неповторними особливостями своєї творчої індивідуальності при передачі багатств культури країни, мову якої вивчають, широким діапазоном емоційних реакцій, що проявляють педагогічну харизму й особистісну чарівність, інтуїцію, емпатію, уяву, спостережливість, здатність до імпровізації та реалізації рольової перспективи.

Лише викладач іноземної мови з рисами педагога-професіонала, здатного застосовувати засоби педагогічного артистизму, тобто володіючи багатством особистісних проявів і природністю самоподачі, свободою творчого самовираження, красою та вишуканістю педагогічних рішень, може самоствердитися в досвіді сучасного покоління студентів, сформувати їх мотиваційно-ціннісне ставлення до змісту іноземної освіти, прищепити й розвинути цінності попередніх поколінь найбільш ефективними засобами.

Перспективи подальших досліджень порушеної проблеми складають питання вдосконалення лінгводидактичної культури викладачів іноземної мови впродовж неперервної професійно-педагогічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Махінов, В. М. (2013). *Теоретичні засади формування мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору: середина XIX – початок XX ст.* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04). Луганськ (Makhinov, V. M. (2013). *Theoretical Bases of Formation of Linguistic Personality in the History of Development of the European Socio-Cultural Educational Space: mid-XIX – beginning of the XX century* (DSc thesis). Luhansk).
- Ніколаєва, С. Ю. (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.* Київ: Ленвіт (Nikolaieva, S. Yu. (2003). *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment.* Kyiv: Lenvit).
- Сухих, О. В. (2005). *Средства и методы профессиональной лингводидактической подготовки преподавателя иностранных языков и культур* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02; 13.00.08). Пятигорск (Sukhikh, O. V. (2005). *The Means and Methods of Foreign Language & Culture Teachers' Professional Lingua-Didactic Training* (DSc thesis). Piatihorsk).
- Томаева, З. Г. (2003). *Педагогическая иноязычная коммуникация как средство формирования профессионализма будущих преподавателей иностранного языка* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Владикавказ (Tomaieva, Z. G. (2003). *Pedagogical Foreign Language Communication as a Means of Formation of Future Foreign Language Teachers' Professionalism* (PhD thesis). Vladikavkaz).
- Цокур, О. С. (1998). *Категория педагогического сознания в теории и практике профессиональной подготовки учителя* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01; 13.00.04). Одесса (Tsokur, O. S. (1998). *The Category of Pedagogical Consciousness in the Theory and Practice of Professional Teacher's Training* (DSc thesis). Odessa).
- Bausch, K. R., Christ, H., Krumm, H. J. (2007). *Sprachenpolitik und das Lehren und Lernen fremder Sprachen.* Handbuch Fremdsprachenunterricht. Auflage: Tübingen, 102-110.
- Rozhelyuk, I. Y. (2017). *Legislative and Regulatory Quality Management Principles of Education as a Factor of Formation of Future Language Teacher to the Monitoring*

Activity in Higher Educational Institution. *Orientacje I przedsięwzięcia w edukacji przedszkolnej I szkolnej*: monografia wieloautorska. Siedlce: AKKA, 217-229.

Schroder, K. (2011). *Zur Problematik von Sprache und Identität in Westeuropa. Eine Analyse aus sprachpolitischer Perspektive*. Retrieved from: http://www.vordenker.de/downloads /kschroeder_spracheidentitaeteuropa.pdf.

Shuppe, L. (2017). Current state of the romance philology bachelors' professional training at the universities of Ukraine. *Orientacje I przedsięwzięcia w edukacji przedszkolnej I szkolnej*: monografia wieloautorska. Siedlce: AKKA, 336-345.

Wright, S. (2008). Language Networks in European Parliament: the Rise of English. *Multilingualism: Challenges and Opportunities*. Essen, 37-43.

РЕЗЮМЕ

Андрейкова Ирина. Развитие профессионализма личности и деятельности преподавателя иностранного языка в процессе активизации научно-методической работы политехнического университета.

В статье описан опыт организации научно-методической работы кафедры иностранных языков политехнического университета в контексте осмысления преподавателями новых европейских ценностей, направленных на внедрение идей иноязычного и поликультурного образования студенческой молодежи. Отображена специфика методических мероприятий и заседаний, раскрывающих новые функции преподавателя иностранного языка как субъекта педагогического общения и межкультурной коммуникации. С учетом приоритетов современной европейской языковой политики и перспектив развития иноязычного образования в мире раскрыта суть основных требований, предъявляемых к профессионализму личности и деятельности преподавателя иностранного языка политехнического университета. С опорой на современные концептуальные подходы обоснована специфика новой роли преподавателя иностранного языка как организатора межкультурной коммуникации и менеджера иноязычного образования в высшей школе.

Ключевые слова: обучение иностранному языку профессиональной направленности, преподаватель иностранного языка, научно-методическая работа кафедры иностранных языков, профессионализм личности и деятельности, педагогическое общение преподавателя иностранного языка, иноязычное образование в политехническом университете, межкультурная коммуникация.

SUMMARY

Andreykova Iryna. Development of pedagogical proficiency of a foreign language teacher in the process of activation of scientific-methodological work conducted at a polytechnic university.

In this article we have attempted to reflect the experience gained and related to organization of scientific-methodological work at the Chair of Foreign Languages of a polytechnic university in the sphere of mastering by teachers of the new European values with the aim of implementation of concepts of the foreign language education as well as the multi-cultural education. The essence of the methodological means which are believed to help reveal new functions of a teacher being treated as an example of the pedagogical discourse and inter-cultural communication, and also the provider of the knowledge pertaining to a foreign language and culture, as determined by the priorities stipulated by the European Language Policies, – have been elucidated therein.

The leading requirements set forth for gaining proficiency by foreign language teachers at polytechnic universities in the context of contemporary conceptual approaches, in

particular, that one of the organizer of pedagogical interaction and inter-cultural communication and manager of foreign language education – have also been revealed.

The professional aptitudes of a foreign language teacher as the organizer of foreign language education at a polytechnic university, an expert and communicator of cultural data and also the moderator of the cultural values and merits, – have been substantiated in this article. In addition, we have clarified that the competence-related framework of the model of pedagogical professionalism of a foreign language teacher tends to include the following aspects:

– mastering the concepts and peculiarities of the lingua-didactics at the level of professional discourse which tends to envisage the capability of setting an objective, selection and substantiation of an education strategy and adequate means and techniques;

– professional skills pertaining to the elaboration and creation of the relevant study materials, their integration into the process of the students' activity which are deemed necessary and sufficient for the social interaction; compilation of the study materials which enable selection, combination and utilization of the authentic texts and also modification of discourse and communicative units which comprise the didactic and communicative purposes;

– professional managerial skills pertaining to the educational activity displayed in the following formats: teacher-student, student-student, student-study material; the utilization of the complex of respective cognitive, organizational and managerial activities;

– lingua-cognitive skills that help single out the speech units, their features as the objects of students' attention in the process of text-studying activity and the socio-cultural interaction;

– skills of mediator and moderator of the socio-cultural data received (the capability of utilization of the cultural facts gained, exposure of the cultural message conveyed; singling out the socio-cultural indicators from the authentic texts studied and their utilization with the aim of teaching a foreign language and culture; implementation of certain pragmatic goals related to the typology of speech acts and intentions;

– capability of organization of the social interaction under conditions set forth by the "artificial bilingual environment", formation and updating of cognitive and communicative strategies as affected by miscellaneous conditions of teaching foreign languages;

– creative and reflexive skills which are related to carrying out analysis, planning and elaboration of the process of teaching a foreign language of the professional scope as well as organization of an individual pedagogical and scientific-methodological activity.

Key words: *teaching a foreign language of the professional scope, foreign language teacher, scientific-methodological work conducted at a chair, pedagogical proficiency, pedagogical discourse of a foreign language teacher, foreign language education at a polytechnic university, inter-cultural communication.*